

Elgrapport for Bardu kommune

2002-2016

Foto: Inger Kristin Hognestad

Data fra Hjorteviltregisteret
bearbeidet og tilrettelagt av
Naturdata AS

Hjorteviltregisteret

Naturdata • as

Tema

- Informasjon fra kommunen
- Bestandsstørrelse
- Avskyting
- Jakttrykk
- Kjønnssammensetning
- Slaktevekter
- Produktivitet
- Fallvilt
- Hjorteviltregisteret
- Datagrunnlaget
- Viktige datoer

Informasjon fra kommunen

Hele Bardu kommunes forvaltningsområde dekkes av 5 vald med selvstendige bestandsplaner. For hvert vald (Statskog er ansvarlig for Altevatt) eksisterer det eget styre og egne vedtekter. Dagens ordning og inndeling bidrar sterkt til en enkel og ryddig forvaltning av elgstammen. Bestandsplanene er 3-årige og samkjørt slik at alle planområdene skal utarbeide ny plan nå i 2016. Valdene er listet med antall tilhørende jaktfelt samt totalt tellende areal:

Altevatt	3 jaktfelt	264 000 da.
Øvre Bardu Driftsplanområde	11 jaktfelt	223 000 da.
Salangsdalen og Fossbakken Bestandsplanområde	9 jaktfelt	220 075 da.
Ala Bestandsplanområde	6 jaktfelt	107 400 da.
Sundlia og omegn Bestandsplanområde	6 jaktfelt	107 295 da.

Minsteareal for Bardu kommune ble fastsatt i 2004 og har stått uendret siden. Kommunen er delt slik at Altevatt bestandsplanområde opererer med minsteareal på 27 000 da, mens 4 000 da er minstearealet for resten av kommunens forvaltningsområde.

Kommunens målsetting

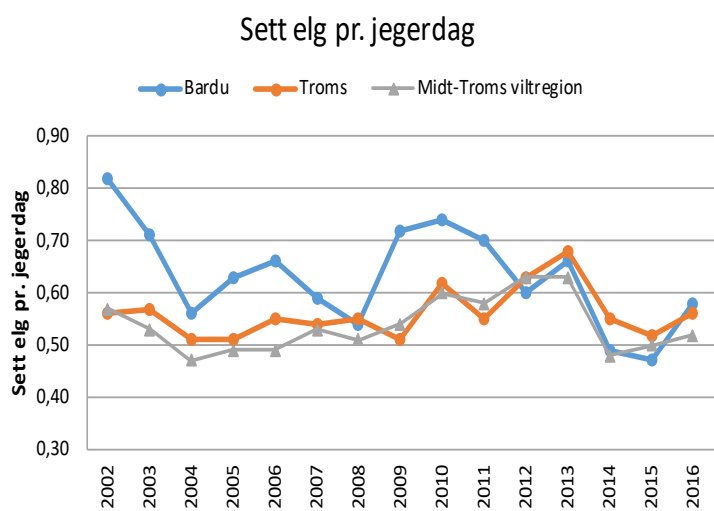
Kommunal målsetting for elgforvaltning i Bardu forvaltningsområde rulleres slik at indekstallene og målene revideres før hver nye bestandsplanperiode. Dette vil bety et rulleringsintervall på 3 år. Inneværende periode vil være fra 2016 – 2018.

- Elgstammen for neste 3-årsperiode ønskes stabilisert på dagens nivå (jmf. Indekstall fra årene 2013-2015).
- Elgstammen ønskes videre og langsiktig stabilisert på 2001-2009 nivå.
- Bardu kommune ønsker å opprettholde dagens organisering med 5 bestandsplanområder.
- Sett elg pr dagsverk (sett elg/ dv) bør i snitt for kommunens forvaltningsområde de neste 3 år ligge innenfor 0,55 – 0,6. Langsiktig (2025) bør snitt sett elg/dv ligge på 0,65 innenfor Bardu sitt forvaltningsområde.
- Sett ku pr okse ønskes å ligge på 2:1. Her viser erfaringstallene store svinginger og det er derfor viktig å se denne utviklingen over flere år og i sammenheng med kjønnsfordeling for felte dyr.
- Sett kalv pr ku ønskes over 0,7 og sett kalv pr kalvku bør minimum være 1,3.
- Utvikling i slaktevekter hos kalver og ungdyr bør ikke vise nedadgående trend over tid.
- Andel felte hanndyr bør ikke overstige 58 %.
- Andel felte okser over 2½ år bør ikke overstige 23 %.
- Andel kyr (2½ år og eldre) bør ligge i intervallet 15 – 20 %
- Andel kalv/ungdyr bør ligge mellom 60 – 70 % og andel ungdyr bør utgjøre minimum halvparten av dette.
- Andel elgpåkjørsler bør gjennom jaktåret ikke utgjøre mer en 8 % av felte dyr under jakta.
- Landbrukets utfordringer med elgskader følges, og tiltak i verksettes om problemene tiltar.

Viltansvarlig i Bardu kommune:

Ingeborg Nina Nygaard - Mob: 95089091 - Tlf: 77185200 - Epost: ingeborg.nygaard@bardu.kommune.no

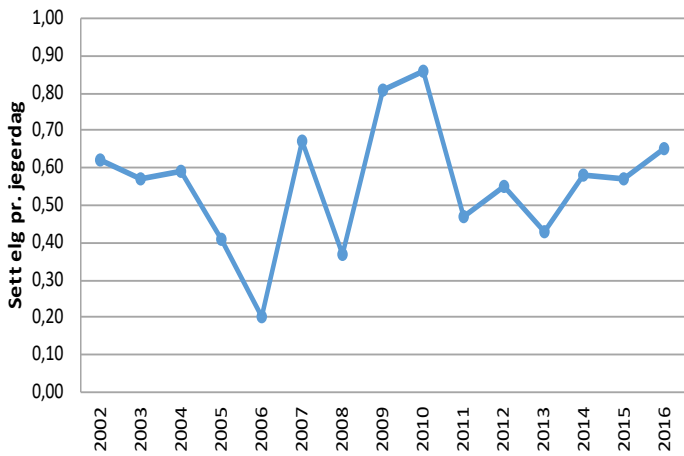
Bestandsstørrelse

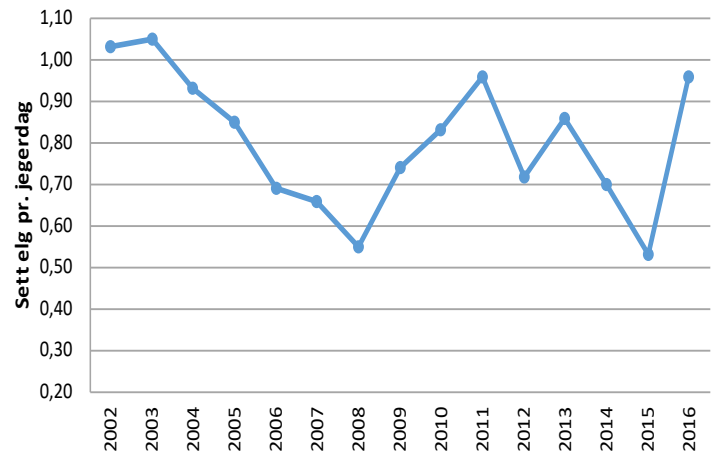
Sett elg pr. jegerdag er gjennomsnittlig antall elg sett pr. jeger pr. dag.

Forskning viser at sett elg pr. jegerdag gir en god indikasjon på om bestanden øker eller minker. Indeksen viser utviklingen i bestandstettheten over tid, men sier ikke noe om det faktiske antallet elg i bestanden. En dobling i sett elg pr. jegerdag betyr ikke at bestanden er blitt dobbelt så stor. Ved høy bestandstetthet vil man ikke klare å registrere den veksten som faktisk skjer i bestanden. I en bestand i vekst vil kvoten utgjøre lite i forhold til bestanden, og jakta avsluttes raskt. I en redusert bestand vil det være vanskelig å finne de rette dyra på slutten av jakta. Dette fører til at indeksen har en tendens til å undervurdere bestander i vekst og overvurdere en bestandsnedgang. Sammenligning av verdier fra år til år bør være utregnet for samme geografiske område siden samme verdi for sett elg pr. jegerdag kan tilsvare ulike tettheter i ulike områder som følge av variasjoner i habitat og jaktmetode.

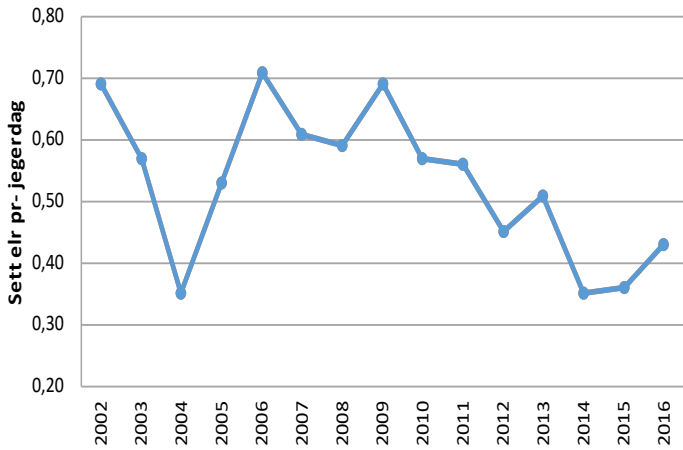
Altevatn

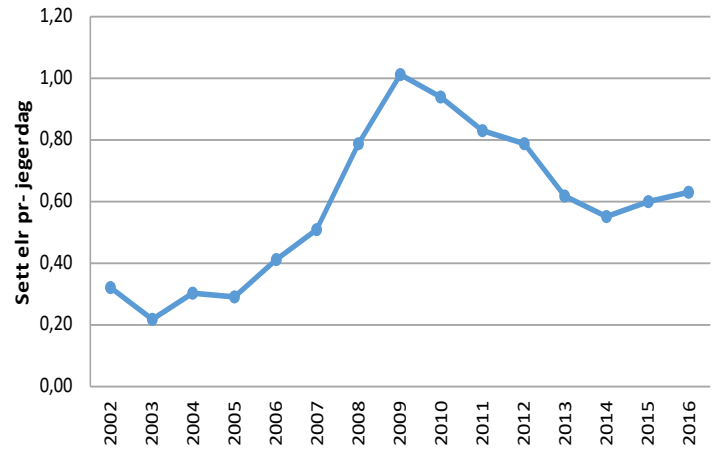
Øvre Bardu DPO

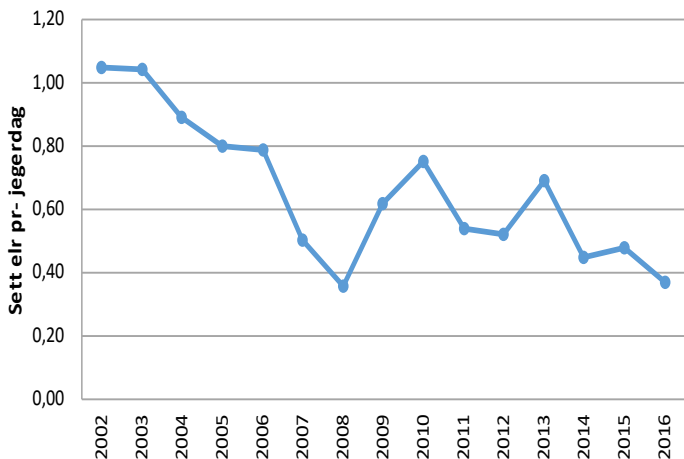
Sal,dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

Avskyting

Sett elg pr. jegerdag og antall felte elg sier noe om endringer i bestandstørrelsen

Jaktuttaket gir ofte et forsinket bilde av bestandstettheten fordi det er jakta som driver bestandsendringene. Det betyr at jaktuttaket ofte vil forbli høyt i ett til to år etter at bestanden har begynt å synke (det er derfor bestanden synker) og tilsvarende forbli lavt i ett til to år etter at bestanden har begynt å øke (det er derfor bestanden øker). Målsettinger om utflating eller reduksjon av bestanden krever spesiell oppmerksomhet. Data fra sett elg skjema vil være et nyttig tilleggsverktøy.

Avskytingen i Bardu kommune har økt i perioden 2001-2016. Avskytingen nådde en topp i 2013 med 228 felte elg, mens det i 2016 ble felt 204 elg. I 2016 var fellingsprosenten på 94.

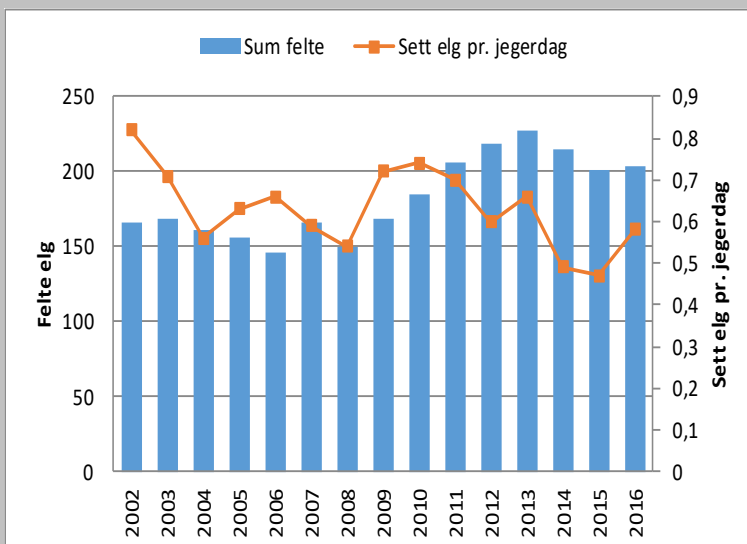
Dersom fellingsprosenten øker når kvoten øker kan det tyde på at bestanden fortsatt vokser.

Foto: Inger Kristin Hognestad

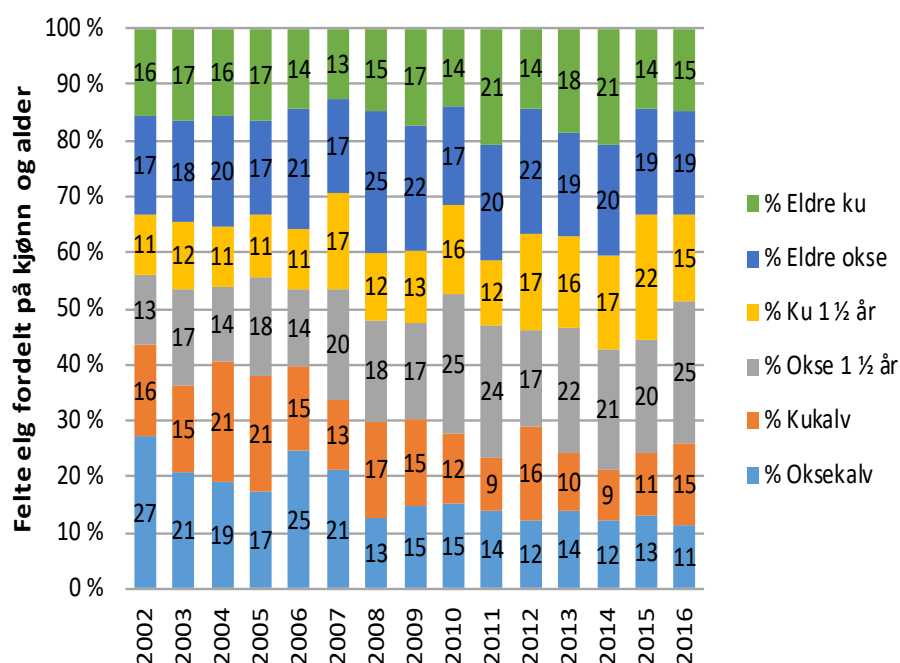
Felte elg fordelt på kjønn og alder 2002-2016.

De dyrene vi velger å felle bestemmer sammensetningen av den gjenværende bestanden, som igjen vil utgjøre utviklingspotensialet til bestanden. Lik prosentvis avskyting i ulike bestander kan på sikt gi ulik bestandssammensetning avhengig av om bestanden er i vekst eller i reduksjon.

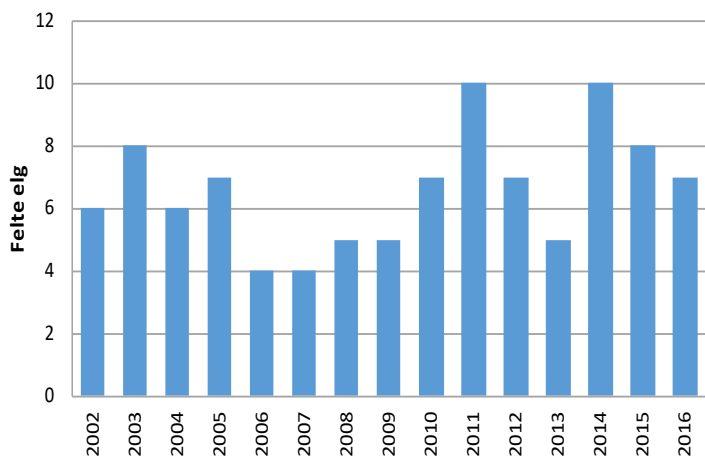

Tabell over fellingsprosent, tildelte og felte dyr.

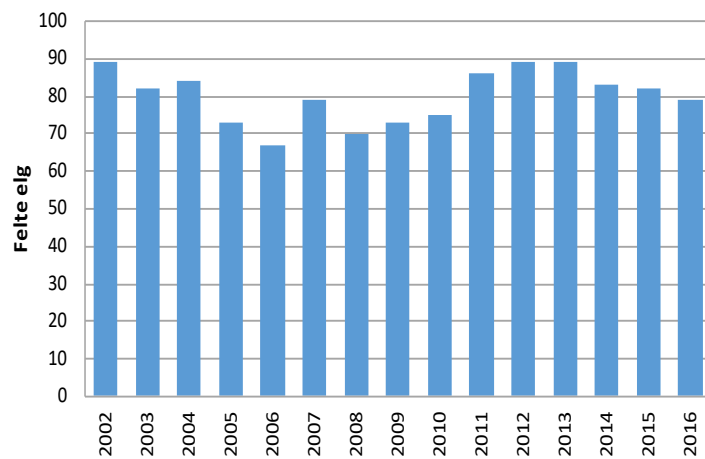
År	Felt totalt	Tildelt totalt	Fellings%
2002	166	176	94
2003	168	173	97
2004	161	175	92
2005	156	178	88
2006	146	178	82
2007	166	194	86
2008	150	188	80
2009	169	191	88
2010	185	189	98
2011	206	221	93
2012	219	230	95
2013	228	237	96
2014	215	261	82
2015	201	234	86
2016	204	218	94

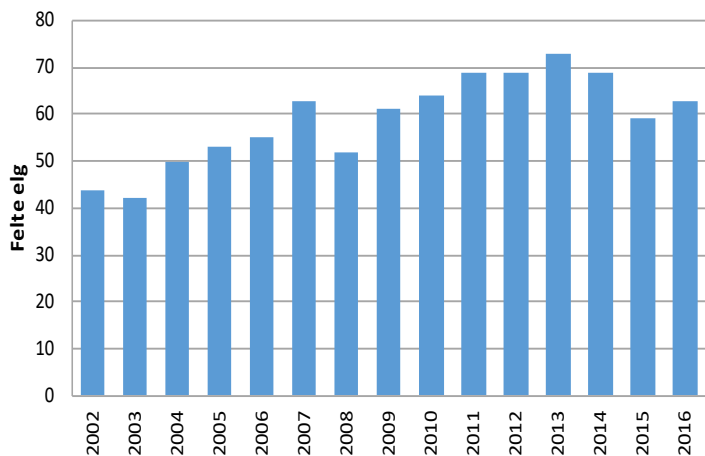
Altevatn

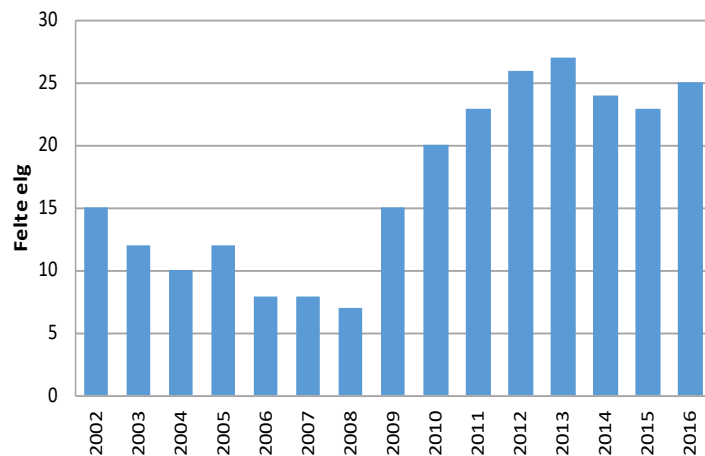
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

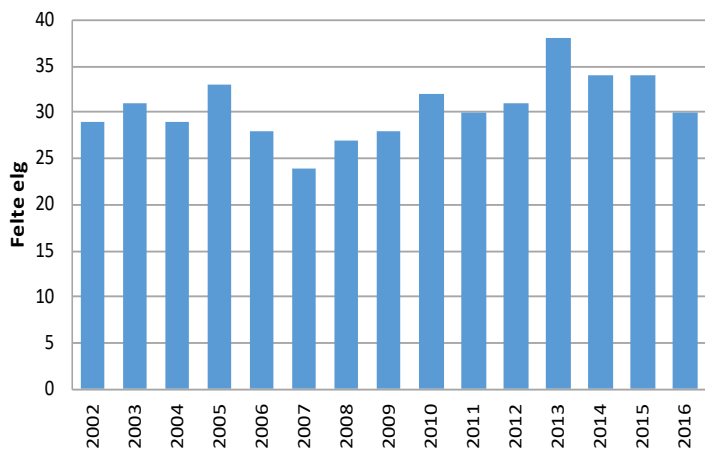
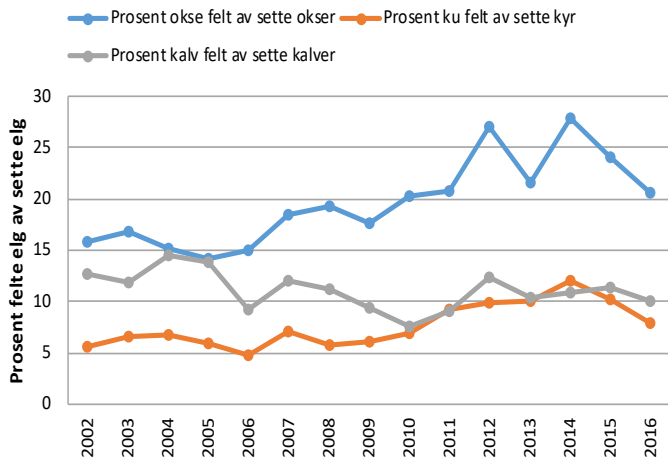

Foto: Kathrine Akre

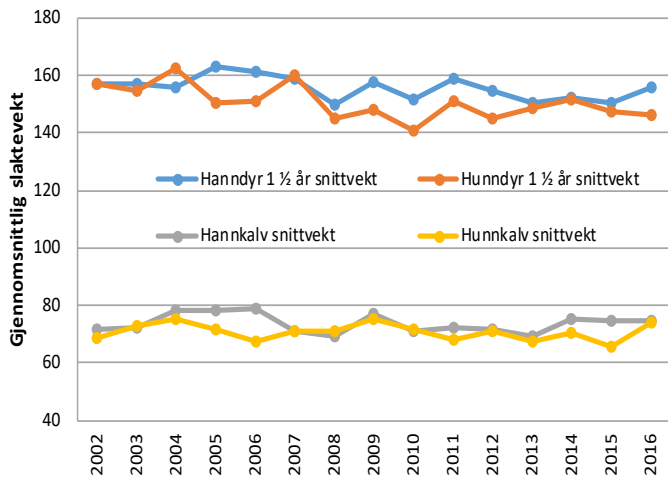
Jakttrykk

Felt elg av sett elg viser hvor hardt jakttrykket er og har vært på de ulike kategorier dyr.

Er det liten prosent felte av sette dyr viser det at jegerne ofte lar disse dyrene passere for hvert individ de feller. Motsatt viser en høy prosent felte av sette at flere av disse dyrene felles. Dette avspeiler ofte avskytingsmønsteret.

Slaktevekter

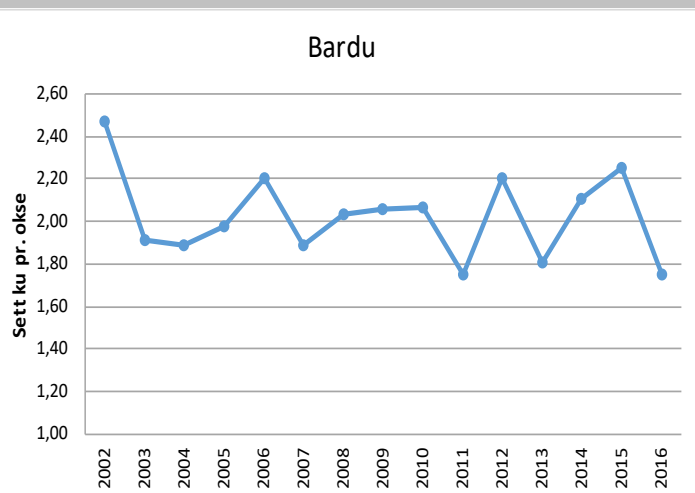
I en elgbestand er det tre viktige faktorer som kan påvirke bestandskondisjonen over tid; klima, bestandstetthet og jakt. Vektutvikling benyttes jevnlig som et mål på kondisjon og er ansett som en god indeks på overlevelsessannsynlighet og produktivitet. Vektvariasjonene hos kalv og halvannetåringer gir antagelig det beste bildet på de øyeblikkelige endringene i bestandskondisjonen. Vektutviklingen hos eldre dyr er ikke presentert fordi utviklingen her påvirkes av hvilke årsklasser som er representert i slaktevektmaterialet det enkelte år.

Variierende praksis for veietidspunkt og regionale forskjeller i fettlagring kan påvirke verdiene for slaktevektene. For et best mulig sammenligningsgrunnlag er det viktig at de samme prosedyrer og praksis blir utført likt fra år til år ved veing.

Utviklingen i slaktevekter gir et godt bilde på endringer i bestandskondisjonen. Fylkestall for slaktevekter i tabell til høyre.

År	Okekalv	Kukalv	Okse 1½år	Ku 1½ år
2014	70	66	145	140
2015	71	66	145	142
2016	71	66	151	144

Kjønnssammensetning

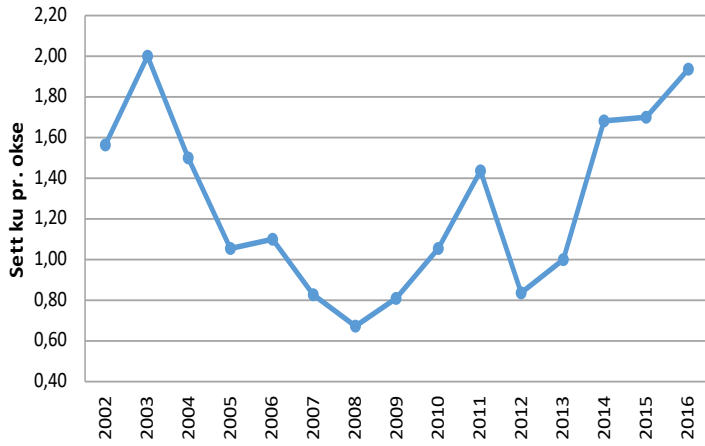

Sett ku pr. okse viser utviklingen i kjønnssammensetningen for dyr som er ett år og eldre.

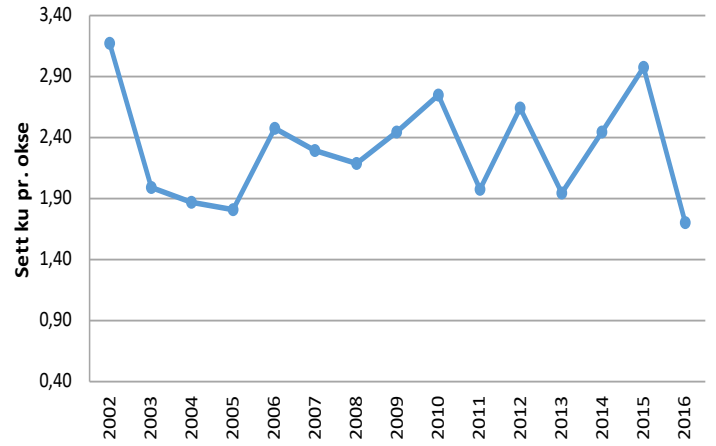
Kjønnssammensetningen er viktig for bestandens samlede produktivitet. Undersøkelser viser at en svært skjev kjønnssammensetning med få eldre okser kan føre til lavere produktivitet. Få og unge okser klarer ikke å bedekke alle kyrne til riktig tid, med påfølgende utsatt kalvingstidspunkt og reduserte kalvevekter. I verste fall kan andelen kyr som bedekkes bli redusert.

Sett ku pr. okse bør sammenlignes med indeksen prosent felt av sett okse. Bedres ku pr. okse samtidig som felt av sett okse går ned tyder det på at jegerne faktisk sparer på oksene. Om det ikke er tilfellet, kan det være at bestanden er i vekst. En tommelfingerregel er at et ku/okseforhold på 1,5-2 er et sunt kjønnsforhold.

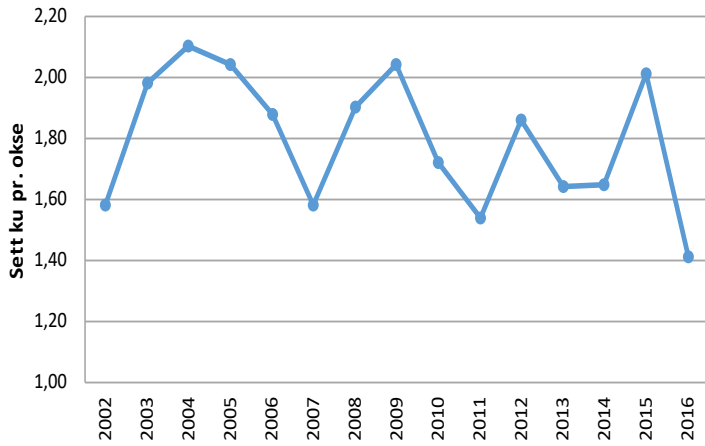
Altevatn

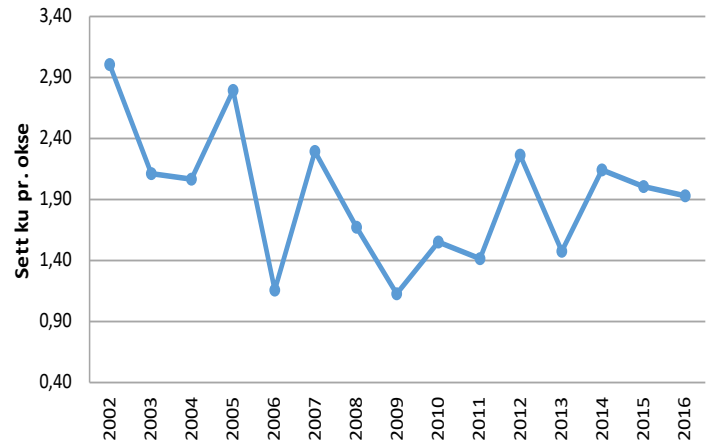
Øvre Bardu DPO

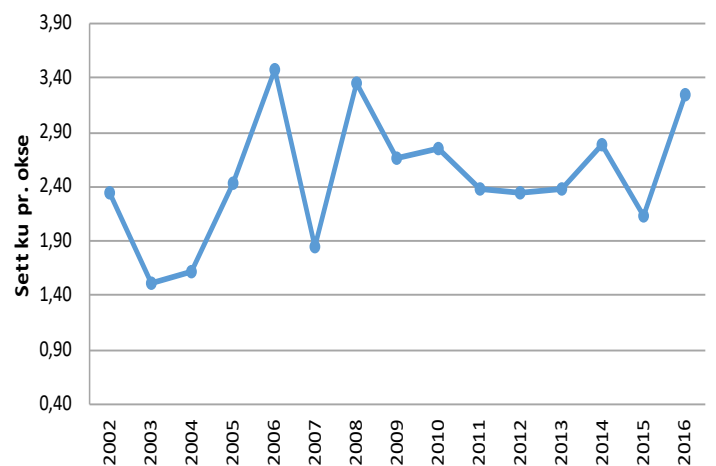
Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

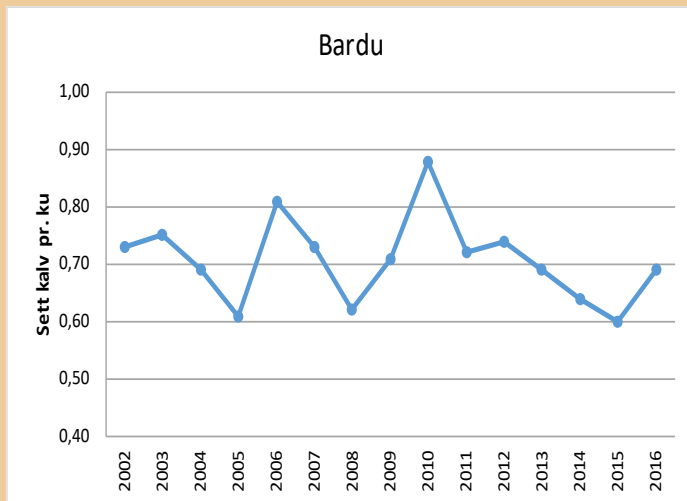

Ala bestandsplanområde

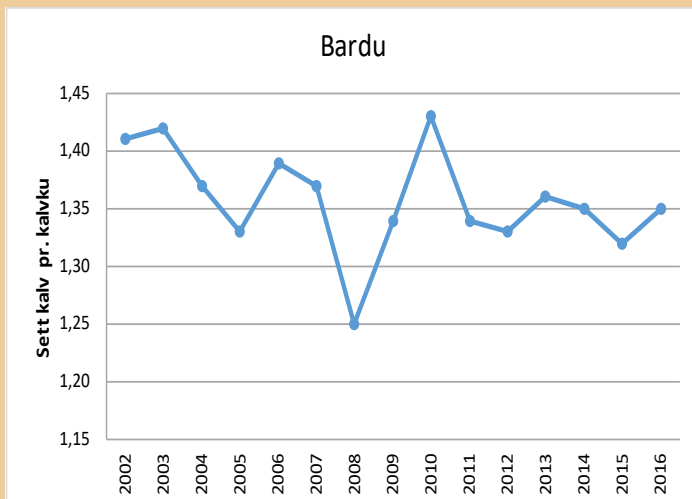
Produktivitet

Ut fra sett elg materialet beregnes det tre rekrutteringsindekser; sett kalv pr. ku, sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) og andel kyr med kalv. Disse indeksene er et mål på kalveproduksjonen i en bestand.

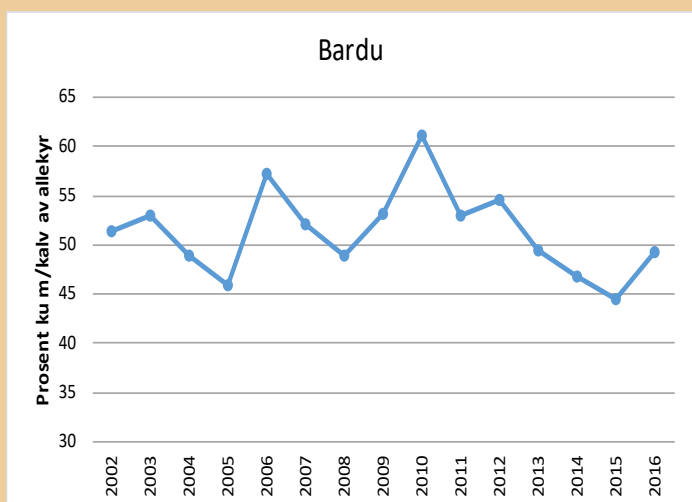
Sett kalv pr. ku viser produktiviteten i elgbestanden.

Høy sett kalv pr. ku rate viser en bestand i god kondisjon. Sett kalv pr. ku er sårbart i forhold til endringer i avskytingsmønsteret (når uttaket skjer) og hvilke dyr man velger å skyte. En høy kalveavskyting i forhold til kuavskyting kan medføre at antallet kalv pr. ku som observeres i løpet av jakta reduseres, uten at dette avspeiler en reduksjon i kalveproduksjonen pr. ku.

Sett kalv pr. kalvku viser hyppigheten av tvillingfødsler i elgbestanden (tvillingraten).

Sett kalv pr. kalvku beregnes som sett antall kalver fra kalveførende kyr delt på antall kalveførende kyr. Indeksen er alltid 1 eller større, fordi alle kalveførende kyr har minst en kalv. En tvillingrate på 1,25 betyr at hver fjerde ku har tvillingkalv. Sett kalv pr. kalvku gir også en indikasjon på utviklingen i alderssammensetningen av kyr i bestanden. Dersom en stor andel av observerte kyr har tvillingkalv, tyder det på at en stor andel av kyrne ligger i aldersklassen fire år og eldre.

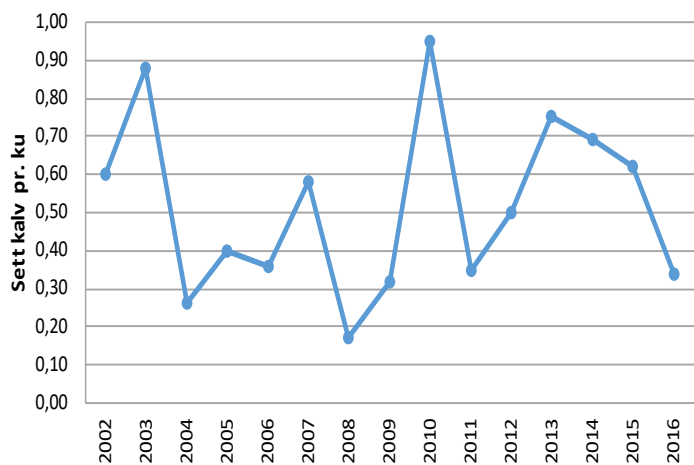
Andel kyr med kalv viser hvor stor prosent av kyrne som er observert med kalv.

Omtrent halvparten av kyrne i bestanden har kalv.

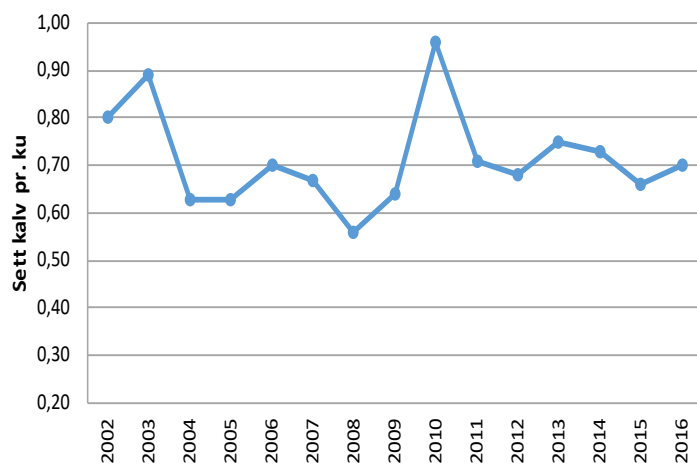

Foto: Inger Kristin Hognestad

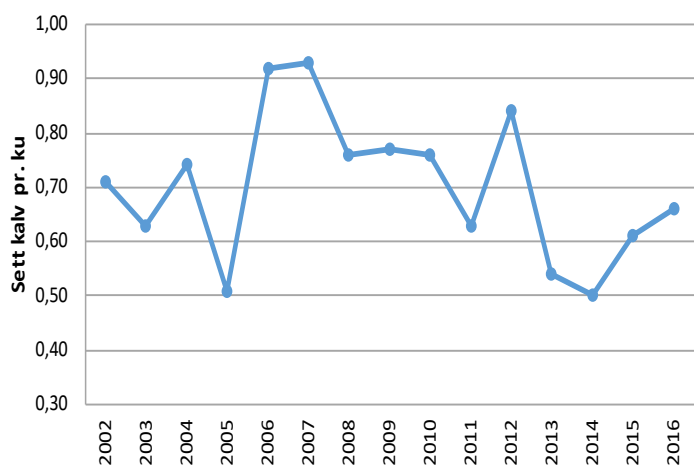
Altevatn

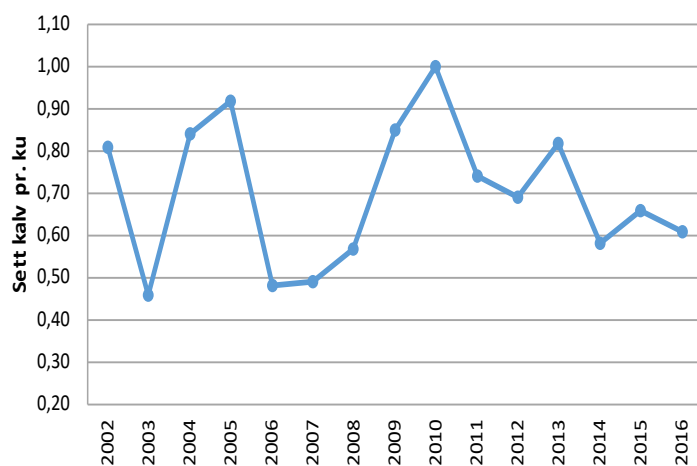
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

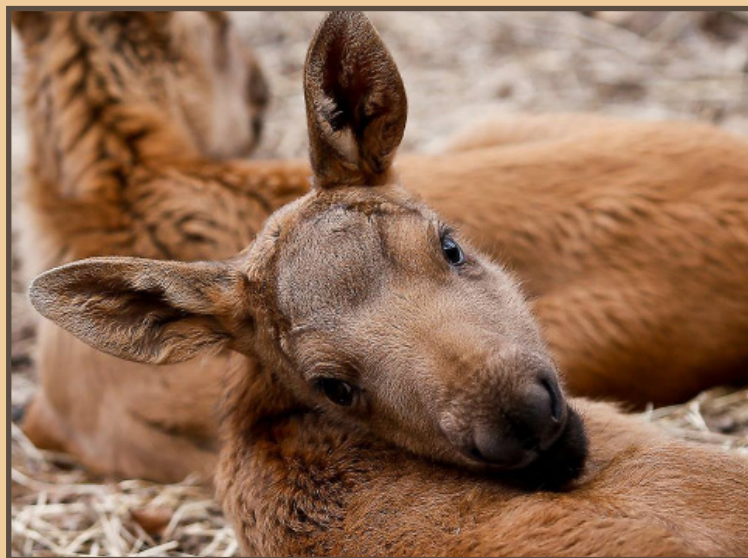
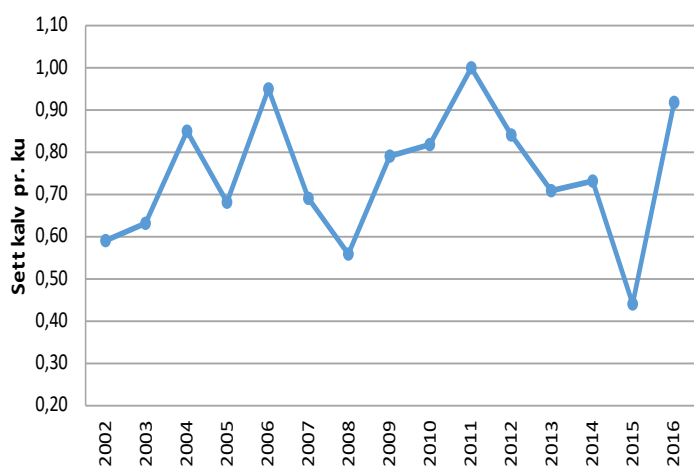
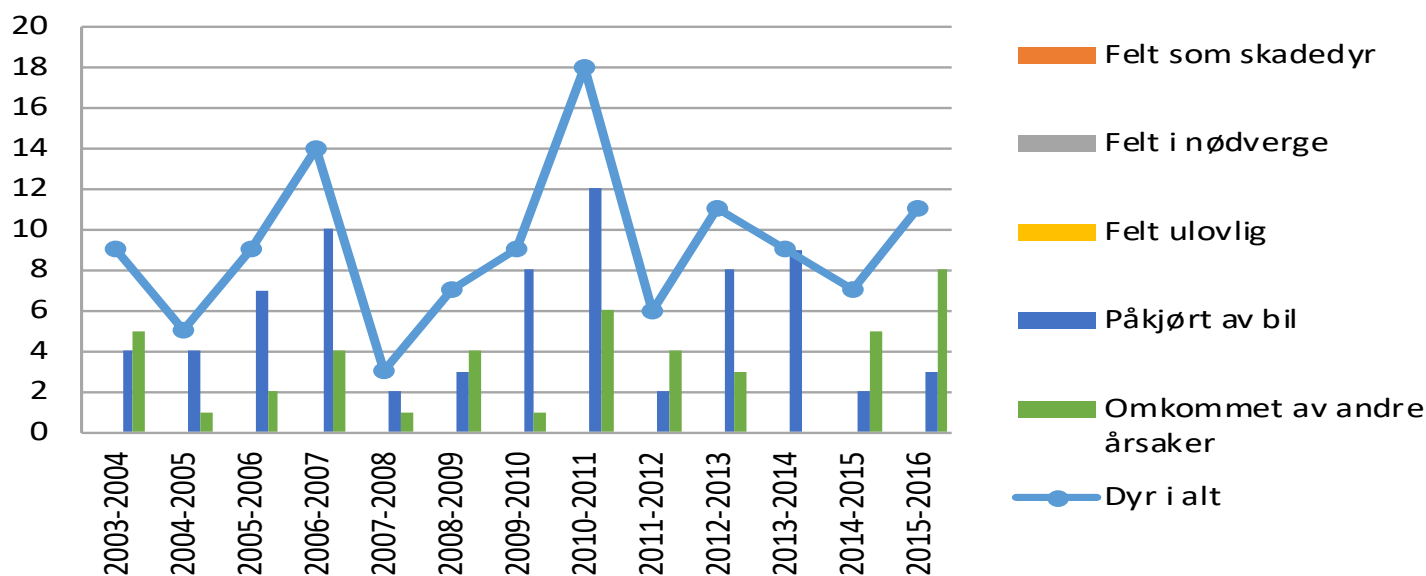

Foto: Inger Kristin Hognestad

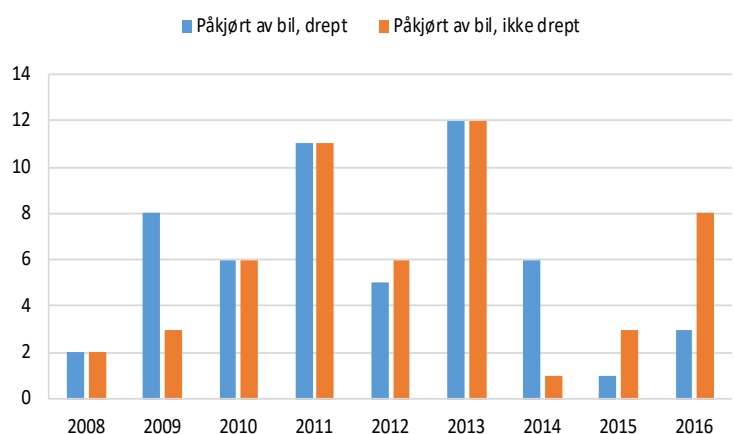
Fallvilt

Fallvilt er betegnelsen på skadde eller drepte dyr som følge av andre årsaker enn ordinær jakt.

Fallvilt av elg fordelt på årsak

Antall elgpåkjørslar av bil

Hjorteviltregisteret har lagt til rette for kartfestet registrering av fallvilt. Det er kommunene som er ansvarlige for å legge inn data, men ettersøks-personell kan gis tilgang til å registrere hendelser fortløpende dersom det er ønskelig. Kommunene skal rapportere dyr som er bekreftet døde videre til SSB ved jaktårets slutt (31. mars).

Gjennom nøyaktig kartfestet registrering av fallvilt bidrar man til økt kunnskap som kan brukes til å avgjøre hvor forebyggende tiltak bør settes inn på vei og jernbane. Videre gir nøyaktig registrering av tidspunkt kunnskap om når ulykkesrisikoen er størst.

I Hjorteviltregisteret er det også mulighet til å registrere hendelser hvor dyret friskmeldes eller ikke blir funnet. Slike registreringer er interessante med tanke på hvor påkjørsler skjer og tiltak som kan gjøres. Disse hendelsene kommer ikke med i den offisielle statistikken som publiseres av SSB. Hjorteviltregisteret har innsynsløsning som viser fallvilthendelser i kart. Her kan man velge ulike kombinasjoner av data, blant annet kan man velge å se på data fra en eller flere kommuner på utvalgte arter, årsaker og utfall. Det er også mulig å få ut ulike rapporter basert på utvalgsriteriene. Se mer på www.hjorteviltregisteret.no under fanen fallvilt.

Foto: Inger Kristin Hognestad

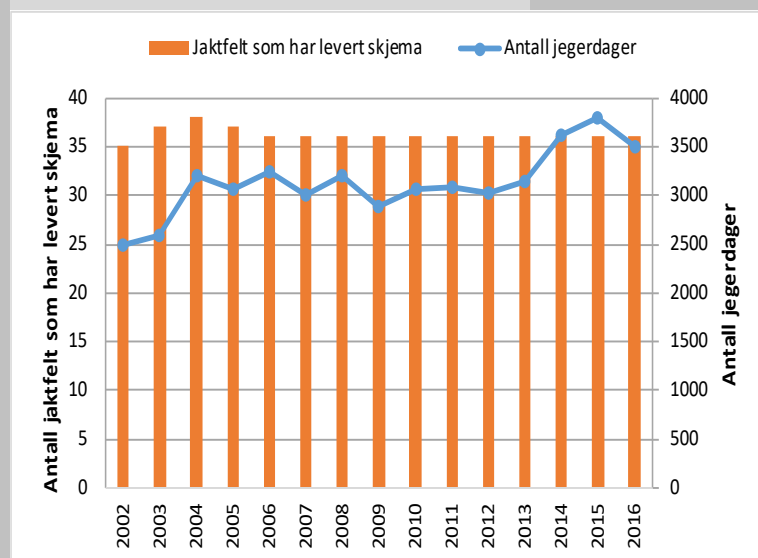
Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no) er en nasjonal database som ivaretar data fra jakt på hjortevilt og opplysninger om fallvilt av utvalgte arter. Hjorteviltregisteret er et forvaltningsverktøy for kommuner og rettighetshavere. Etter forskrift om forvaltning av hjortevilt av 08.01.2016 skal kommunene bruke Hjorteviltregisteret til lagring og rapportering av data. Informasjonen i Hjorteviltregisteret er tilgjengelig for alle.

Jegernes registrering og rapportering av sett elg skjema er svært viktig for å beskrive tilstanden og utviklingen i en elgbestand og konsekvensene av ulike avskytingsstrategier.

Gode data gir grunnlag for en best mulig tilrådning og beslutning om årets fellingskvote. Etter endt jakt kan også effekten av forvaltningsrutiner evalueres. Det er derfor viktig at alle aktører som årlig deltar i innhenting av sett elg data gjør dette på en kvalitetsmessig god måte. Beslutningene som tas skal være i tråd med kommunale målsettinger samtidig som de tar hensyn til regionale og nasjonale målsettinger i elgforvaltningen. Ut over det som er presentert i denne rapporten bør følgende forhold tas med i vurderingene og beslutningene: Tilgjengelig beite sommer og vinter, særlig viktige vinterbeiteområder, trekkveier for elg og prognoser for bestandsstørrelse dersom dette er utarbeidet for gjeldende område. I tillegg kan andre relevante data være tilgjengelige.

Datagrunnlaget

Datagrunnlaget viser oppslutningen om innsamlingen av sett elg data fra de enkelte jaktfelt og antall jegerdager hvert år.

Store variasjoner fra år til år i oppslutningen kan medføre større usikkerhet i verdiene som er utledet fra materialet. En god oppslutning og kvalitetssikring av data gir et sikrere beslutningsgrunnlag. Alle indekser basert på sett elg bør regnes ut for et tilstrekkelig stort materiale for å begrense betydningen av tilfeldigheter (>1000 jegerdag/ 500 observasjoner). Grafer og tabeller i denne rapporten er basert på tallmateriale fra Hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no).

Noen begrensninger i tolkningen av sett elg er: Data tolket på mindre områder er mer sårbare for tilfeldigheter og gir mindre presisjon i tolkningen (for eksempel jaktfelt versus fylke). Endringer i jaktform, endret jakttid, omorganisering av jaktfelt og vald og varierende jaktpraksis vil påvirke datagrunnlaget. Andre faktorer som kan gi utslag på dataene er værforhold som tidlig snøfall og eventuelt tidlig utløsning av trekk. Effekt av ut- og innvandring, samt dødelighet utenom jakt, for eksempel påkjørsler, må også tas med i tolkningen av data. Ved tolkning og bruk av datagrunnlaget i forvaltningen er det viktig at de som tolker materialet har god lokalkunnskap og kjenner historikken. Man bør også gjøre seg kjent med svake og sterke sider i datagrunnlaget og måten data samles inn på, slik at man kan ta høyde for dette under tolkningen.

Naturdata er en privat bedrift med kontor i Røyrvik. Firmaet har ansatte med bakgrunn innen grønn sektor.

Våre viktigste produkter og tjenester

- Drift, utvikling og support knyttet til det nasjonale Hjorteviltregisteret
- Drift, utvikling og support knyttet til den digitale innleveringstjenesten av sett elg og sett hjort skjema, www.settogskutt.no
- Kurs i bruk av Hjorteviltregisteret
- Bearbeiding og tilrettelegging av data for ulike aktører
- Innlegging og kvalitetssikring av sett elg-/sett hjort-data i Hjorteviltregisteret
- Foredrag om Hjorteviltregisteret og relaterte tema
- Hjorteviltplaner på kommunalt, regionalt eller fylkesplan
- Brosjyrer med Elgrapport og Hjorterapport
- Arrangerer årlig Naturdatas viltkonferanse på Værnes

Hjorteviltregisteret
www.hjorteviltregisteret.no

Sett og skutt

www.settogskutt.no

Naturdata as

www.naturdata.no

Hjorteviltportalen

www.hjortevilt.no

Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no

Miljødirektoratet

www.miljodirektoratet.no

Norsk institutt for naturforskning

www.nina.no

Lovdata

www.lovdata.no

Viktige datoer

Paragraf	Forvaltning av elg, hjort og rådyr	Frist	Hvem
§ 6	Fremme forslag om nytt minsteareal	15. januar	Parter med interesse
§ 6	Fastsettelse av forskrift om minsteareal	15. mars	Kommunen
Veileder § 33	Rapportering av fallvilt til SSB via Hjorteviltregisteret	31. mars	Kommunen
§ 11	Trekke eiendom ut av godkjent eller omsøkt vald	1. april	Jaktrettshaver
§ 16	Trekke tilbake valdgodkjenning*	1. april	Kommunen
§ 14	Trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde	1. april	Valdansvarlig
§ 16	Trekke tilbake godkjenning av bestandsplan	1. april	Kommunen
§ 10	Søke om godkjenning av vald	1. mai	Valdansvarlig
§ 11	Melde endringer i valdet til kommunen	1. mai	Valdansvarlig
§ 13	Søke om godkjenning av bestandsplanområde	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 14	Melde endringer i bestandsplanområde til kommunen	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 15	Søke om godkjenning eller endring av bestandsplan	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 11	Behandle søknad om vald	15. juni	Kommunen
§ 14	Behandle søknad om bestandsplanområde	15. juni	Kommunen
§ 16	Behandle søknad om bestandsplan for elg eller hjort	15. juni	Kommunen
§ 18 og § 20	Utsending av fellingstillatelse på elg, hjort og rådyr	15. juni	Kommunen
§ 32	Rapportere fellingsresultat til kommunen	14 dager etter endt jakt	Valdansvarlig
Veileder § 32	Rapportere sett elg og sett hjort til kommunen	14 dager etter endt jakt	Jaktleder/ valdansvarlig
§ 32	Rapportere fellingsresultat til SSB via Hjorteviltregistrert	30 dager etter endt jakt	Kommunen
Veileder § 32	Registrere sett elg og sett hjort i Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakt	Kommunen

* Kommunen kan trekke tilbake valdgodkjenning og kreve ny søknad også etter 1. april dersom det foreligger tvil som berører rettsforhold i valdet.

www.naturdata.no

naturdataas

firmapost@naturdata.no

Postboks 7 – 7898 Limingen

Telefon 74 33 53 00